

SEMPOZYUM VE TOPLANTI NOTLARI

IX. İslam Tarihi Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı ve “İslam - Türk Tarihinde Kıbrıs Sempozyumu”

Ramazan KARAMAN *

Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ) ile Türkiye Marmara Üniversitesi organizasyonunda düzenlenen ve Lefkoşe’de 3-4 Mayıs tarihlerinde 2 gün süren “İslam-Türk Tarihinde Kıbrıs” konulu Sempozyum başarıyla gerçekleştirildi.

YDÜ Büyük Kütüphane Salon 4’te yer alan Sempozyum, KKTC Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, T.C. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi organizasyonunda, KKTC Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Bölümü, KKTC Din İşleri Başkanlığı ve T.C. İslam Tarihçileri Derneği katkılarıyla düzenlendi.

Türkiye Lefkoşa Büyükelçiliği, Vakıflar İdaresi, Din İşleri Başkanlığı, YDÜ ve Marmara Üniversitesi temsilcileri, öğretim görevlileri, diğer yetkililer ve konuklar ile öğrencilerin katıldığı Sempozyumun açılışında saygı duruşunda bulunulması ve İstiklal Marşının okunmasının ardından açılış konuşmasını Sempozyum koordinatörlerinden Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden Prof. Dr. İsmail Safa Üstün yaptı.

Üstün, YDÜ ile işbirliğinde yapılan sempozyumun Kuzey Kıbrıs için önemli ve tarihi bir hadise olduğunu ifade ederek Kuzey Kıbrıs’ta yeni bir dönemin başlangıcı olacağını, ülkeye katkı sağlayacağını söyledi. Üstün, YDÜ’de İlahiyat Fakültesi’nin açılmasının ülke için önemli olduğunu ve bu alanda KKTC’den öğretim görevlisi çıkarmayı hedeflediklerini ifade ederek fakültenin

* Yrd. Doç. Dr., Hitit Ü. İlahiyat Fakültesi.

açılmasına destek veren ve katkı sağlayan herkese teşekkür etti. Kuzey Kıbrıs'ta ilahiyat alanını daha çok gündeme getirmek istediklerini ifade eden Üstün, toplantının Kuzey Kıbrıs'ta akademik açıdan dikkatleri çekeceğini kaydetti ve sempozyumun bereketli olmasını temenni etti.

Yakın Doğu Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Şenol Bektaş, sempozyum açılışında yaptığı konuşmada İlahiyat Fakültesini kurmakla ne kadar doğru ve yerinde bir karar verdiklerini, Fakültemiz kurulalı bir yıl olmadan yaptığı etkinliklerle herkes tarafından takdir edildiğini vurguladı. Bektaş, konuşmasında İlahiyat Fakültesi kurulmadan önce birçok kurum ve kuruluş din konusunda son sözü onlar söyler gibi davrandıklarını, artık İlahiyat Fakültesi ile bu konularda en doğru bilgileri verecek, en güvenilir açıklamaları yapacak bir fakülte olduğunu ve bununla gurur duyduklarını belirtti. Marmara Üniversitesi'ne yaptığı tüm destekten dolayı teşekkür eden Bektaş, artık kardeş üniversite olduklarını kaydetti. Prof. Dr. Şenol Bektaş konuşmasının sonunda Türk ve İslam tarihini dünyaya tanıtmak için Türk bilim adamlarının tarihsel bir sorumluluğu olduğunu ifade ederek verdikleri eserleri başka dillere çevirerek yayınlamaları gerektiğini vurguladı.

YDÜ İlahiyat Fakültesi Dekan Vekili Yrd. Doç. Dr. Yusuf Suiçmez ise yaptığı konuşmada Yakın Doğu Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Tarih Öğretmenliği ve Kıbrıs Din İşleri Başkanlığı'nın destekleri ile gerçekleştirilen bu Sempozyumun çok yararlı ve faydalı olacağını, İlahiyat Fakültesi'nin belki de Hz. Muhammed döneminden bugüne Kıbrıs'ta İslam tarihinin en üst düzeydeki eğitim kurumu olduğunu ve din eğitiminin insanlığın inşası için çok önemli bir unsur olduğunu belirtti.

Suiçmez konuşmasında İlahiyat Fakültesi'nin kurulmasına destek veren kişi, kurum ve kuruluşlara teşekkür ederek hedeflerinin dinin insana korku salan, endişe veren bir tehdit unsuru değil sevgi ve saygıya dayalı hayatın anlam ve renkliliğini hissettiren bir unsur olduğunu kaydetti.

Kur'an okunmasının ardından başlayan ve 2 gün süren sempozyumda çok sayıda tebliğ sunuldu. Prof. Dr. Mustafa Fayda'nın başkanlığını yaptığı I. Oturumun bildirileri şunlardı: Prof. Dr. Hüseyin Algül "Hala Sultan: Ümmü Haram bt. Milhan", başlıklı tebliği kendilerinin katılamaması sebebiyle Prof. Dr. Adem Apak tarafından takdim edildi. Peygamberimiz (sav)'in rüyasında müjdelediği Kıbrıs seferiyle ilgili olarak " Ümmü Haram bu sefere eşi ile birlikte iştirak etti. Sefer halinde olması itibariyle şehit rütbesine mazhar olan Ümmü Haram (ra) böylece erken bir tarihte yaşadığı diyarın çok uzaklarında bir adada

toprağa verildi. Bu hanım sahabe cesur bir yürek taşıyordu, güç ve kuvvetten düştüğü yaşlılık döneminde böyle bir sefere gidişi onun mücadele azmini ve cihad şevkini gösteriyordu. Allah Rasülü'nün ashabından yaşlı bir hanımefendinin istirahate en muhtaç olduğu bir zaman diliminde fedakârca sefere katılması, İslam askerleri için hiç kuşkusuz cesaret kaynağı idi." diye değerlendirdi. Bununla ilgili olarak Prof. Dr. Osman Turan ise "Selçuklular ve İslamiyet" adlı eserinde Kıbrıs Seferi'ne katılan seçkin sahâbilerin adlarını verdikten sonra Hz. Peygamber'in (sav) yakını bulunan Ümmü Haram'ın Ada'ya çıkıldığı zaman orada şehit düştüğünü belirtir.

Doç. Dr. Mustafa Sabri Küçükaşçı "Müslümanların Akdeniz'e açılması ve Kıbrıs'ın Fethi" tebliğinde "Akdeniz ilk fetihlerle birlikte Müslümanların ilgi alanına girdi. Önyasa, Kuzey Afrika özellikle de Anadolu'ya hâkim olmanın yolu Doğu ve Batı dünyasını buluşturan Akdeniz'e sahip olmaktan geçiyordu. Bizans ile deniz mücadelesinin ilk adımı Akdeniz'deki İstanbul'dan sonra en stratejik deniz üsleri olan adalarla ilgilenmek suretiyle atıldı. Kıbrıs başta olmak üzere ana rotalar üzerinde yer alan adaların elde edilmesi Bizans'a karşı üstünlük kurmak kadar İslamiyet'in oralara girerek yerleşmesi bakımından da önem arz etmekteydi. Akdeniz'deki siyasi ve iktisadi gelişmelerin alt yapısını hazırlayan en önemli gelişme Kıbrıs'ın fethi oldu. Bundan sonra bölgedeki ticari denge Batılılar aleyhine bozulurken Bizans Devleti'nin sürekli savunma pozisyonunda kaldı." dedi.

Doç. Dr. Yahya Ayaz, "Memlükler Döneminde Kıbrıs Seferleri" başlıklı tebliğinde "Tarihteki en büyük Müslüman Türk Devletlerinden biri olarak kabul edilen Memlükler'in Kıbrıs'la ilgilenmesi peş peşe gerçekleşen fetihler sonucunda Suriye'den ayrılmak zorunda kalan Haçlılar'ın, önceden beri Haçlı seferleri için önemli bir üs vazifesi gören bu adaya sığınması ve adadakilerin Suriye'deki dindaşlarına yardım amaçlı saldırılarıyla başlamıştır. Kıbrıs'a yönelik ilk Memlük seferi de Sultan Baybars'ın emri üzerine küçük bir donanmayla gerçekleştirilmiştir. Bu girişim başarısız olmuştur. Bundan sonraki süreçte de Kıbrıslılar Memlük sahil bölgelerine saldırmaya devam etmiştir. Hatta Muharrem 767 (Ekim 1365) tarihinde İskenderiye'de büyük bir katliam gerçekleştirip ticarete büyük bir darbe vurmuşlardır. Memlükler bu saldırıdan yaklaşık altmış yıl sonra peş peşe üç seferin ardından adayı ele geçirmişlerdir. Memlükler 829 (1326) senesinden başlayarak 923'e (1517) kadar Kıbrıs yönetimini ellerinde tutmuşlar. Memlük Devleti'nin 1517'de Osmanlılar tarafından ortadan kaldırılmasından sonra vergilerini Osmanlı Devletine ödemeye başlamışlardır." dedi. I. Oturumun sonrasında Ara verildi.

Çorumlu hat sanatçısı Yrd. Doç. Dr. Mehmet Memiş'in de aralarında bulunduğu, Doç. Dr. Bilal Sezer, Yrd. Doç. Dr. Gül Güney, Yrd. Doç. Dr. Filiz Adıgüzel, Öğr. Gör. Tülin Adanır, Öğr. Gör. Özkan Birim'in hazırlamış olduğu karma hat ve tezhip sanatı eserlerinden oluşan karma serginin açılışları gerçekleştirildi. Sempozyum süresince sergideki eserlere ilgi yoğun oldu.

Prof. Dr. Nesimi Yazıcı'nın başkanlığını yaptığı II. oturumunda Prof. Dr. Ziya Kazıcı, "Osmanlı Fethinden sonra Kıbrıs Halkına Yapılan Muamele" başlıklı tebliğini sundu. Kazıcı, "Osmanlı Devleti'nin Müslüman olmayan vatandaşına karşı uyguladığı insanî ve âdil davranış, yönetimine giren her yerde kendisini gösteriyordu. Nitekim 23 Zilhicce 979 (7 Mayıs 1572) tarihli hüküm, yeni fethedilen Kıbrıs halkına karşı nasıl davranılması gerektiğini ortaya koymaktadır." dedi. Tebliğinde Osmanlı'nın, gayr-i müslim vatandaşına karşı muamelesini misallerle açıkladı. Prof. Dr. Mehmet Akif Erdoğan, "Osmanlılar Döneminde Kıbrıs'ta İslamiyet" başlıklı tebliğinde "Kıbrıs'ın fethinden sonra Osmanlıların adada pek çok dini eser ve yapı ortaya koyduğunu, bu yapıların Kıbrıslı Müslümanların dinî ve sosyal hayatlarını kolaylaştırıcı fonksiyonları olduğunu" söyledi. Bu tebliğ konuşmaları sonrasında öğle yemeğine geçildi.

Aynı gün Öğleden sonra Prof. Dr. Prof. Dr. Mehmet Özdemir'in başkanlığını yaptığı bazı katılmayan tebliğciler sebebiyle birleştirilmiş III. ve IV. oturumun bildirimleri şunlardı: Doç. Dr. Netice Yıldız, "Kültür ve İnançların Buluştuğu Bir Yer: Ömerge Mahallesi", konulu tebliğinde "Ömerge Mahallesi ve barındırdığı iki önemli Türk yapısı olan Ömerge Camisi ve Hamamı, Lâlâ Mustafa Paşa tarafından oluşturulan daha pek çok vakıf eseri ile 1570'den 1950'lili yıllara kadar Türk ailelerin çoğunlukta olduğu bir mahalle olarak gelişir." dedi. Yıldız, "Sur duvarları yapımı sırasında Venedikliler'in yıktıkları manastır kısmından geriye kalan Gotik tarzındaki kilisenin Osmanlı kuşatması sırasında tavanın çökmesi sonrası Lâlâ Mustafa Paşa için özel önemi nedeniyle yeniden inşa edilerek Camiye çevrilmiş ve Hz. Ömer'e atf edilerek bir vakıf oluşturulmuştur." diye belirtti. Mustafa Kasapoğlu, "1882 Nüfus Sayımında Vadili Örneği", adlı tebliğinde 1830 Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'ta yaptığı nüfus sayımında Mağusa kazasına bağlı Vadili köyünün nüfus yapısını irdeledi. Yrd. Doç. Dr. Hasan Samani, Yrd. Doç. Dr. Meltem Onurkan Samani, "Tanzimat Döneminde Kıbrıs'ta Tarımsal Üretim ve Tarımcıyı Olumsuz Etkileyen Faktörler" başlıklı bildirisinde Hasan Samani, Tanzimat döneminde Osmanlı Kıbrıs'ında tarımsal üretimi artırma çabalarına karşın, Kıbrıslı üreticinin karşı karşıya kaldığı belli başlı sorunlar üzerinde durarak bunların çözümüne yönelik tedbirler ve sonuçları ortaya koydu. Samani, Osmanlı belgelerine göre kıtlık ve

kuraklık dışında Tanzimat döneminde Kıbrıs tarımı ve tarımcısı için sıkıntı yaratan en önemli sorunların, iltizam sistemi kaynaklı mültezim sömürüsü, üreticiyi rahatlatacak etkin bir kredi sisteminin yokluğunda ortaya çıkan tefecilik olduğuna değindi.

Doç. Dr. Ali Efdal Özkul, “Osmanlı İdaresinde Kıbrıs’ta Görev Yapan Müftüler ve Faaliyetleri”, konulu tebliğinde “Osmanlı Devleti’nin Kıbrıs Adası’nı fethederek adada kendi teşkilatını kurmaya başlamasıyla birlikte Kıbrıs’ta bir canlanma olmuştur. Anadolu’dan Kıbrıs’a yapılan göç hareketi sonrasında adada birbirine dengeli iki toplum (Müslüman- gayr-i müslim) yaratılmaya çalışılmıştır. Osmanlı Devleti’nin adada kurduğu teşkilatlardan birisi de adalet dağıtan Şer’i mahkemelerdir. Kıbrıs’a atanan müftülerin Hanefî mezhebine göre fetva vermesine ve verdiği fetvaların altına da Kıbrıs müftüsü diye imza atmasına izin verilmişti. Ayrıca müftülerin atama belgelerinde yapacakları görevler belirtilmiş ve bunların dışına çıkmamaları istenmiştir.” dedi. Ayrıca bu tebliğinde Kıbrıs’ta 1571-1878 yılları arasında görev yapan müftülerin gündelik hayattaki rolleri ve saygınlıkları üzerinde durdu.

Mustafa Haşim Altan, “Kıbrıs Vakıfları” tebliğinde Kıbrıs vakıf idaresinin faaliyetlerini sistematik olarak ortaya koyan açıklamalarda bulundu. Vakıf eserlerinin restorasyon çalışmaları hakkında bilgiler aktardı. Birleştirilmiş olan oturma sonrasında çay-kahve arasına geçildi.

Türk Sanat ve Türk Din Mûsikîsinin seçkin eserlerinden hazırlanmış Peygamber Efendimiz (sav) için bestelenen şarkı ve ilahilerden meydana getirilen konser dinleyenlere unutulmaz anlar yaşattı.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk Din Musikisi Anabilim Dalı Korosu’nun Prof. Dr. A. Hakkı Türabi yönetiminde verdiği konserin sonunda ara verildi. Verilen aradan sonra ilk gününün sonunda Prof. Dr. Mehmet Şeker’in başkanlığını yaptığı Değerlendirme Oturumunda Prof. Dr. Münir Atalar, Prof. Dr. Mustafa Fayda, Prof. Dr. Ziya Kazıcı, ve Prof. Dr. Şefaettin Severcan değerlendirme konuşmaları yaptılar. Ardından akşam yemeği için kokteyl salonuna geçildi. İlk günün sonunda konuşma ve tebliğlerin yoğun atmosferinden arkadaş ve dost sohbetleriyle lezzetli yiyecek ve içeceklerin tadına varmak da çok güzeldi.

4 Mayıs Cuma günü sabah öğleye kadar Girne ve Lefkoşe’deki Türk şehitlikleri rehberimizin bilgilendirici açıklamalarıyla misafirlere gezdirildi ve tanıtıldı. Cuma namazı 1571’de Cami’ye dönüştürülen Lefkoşa Selimiye Camiinde kılındı.

Lefkoşa'nın Kale, Mevlevi Tekkesi, Osmanlı Büyükhanı gibi tarihi eserleri gezildi. YDÜ Tıp Fakültesi Hastahanesinin yemekhanesi'ndeki akşam yemeği ikramı sonrasında YDÜ Büyük Kütüphane Salon 4'e, IX. İslam Tarihi Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı için hareket edildi.

Sempozyum programının yanı sıra IX. İslam Tarihi Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı da bu yıl Lefkoşa'da gerçekleştirildi. Türkiye'deki İlahiyat Fakültelerinin İslam Tarihi Anabilim Dallarından çok sayıda akademisyenin yanı sıra diğer fakültelerde İslam tarihi dersi okutan birçok akademisyenin katıldığı toplantıda Prof. Dr. Ahmet Önkal'ın başkanlığında genel olarak İlahiyat Fakültelerinde İslam Tarihi eğitim ve öğretiminde karşılaşılan sorunlar, bu sorunlara yönelik çözüm yolları ve teklifler ele alındı. Ayrıca İSTEM dergisi adına Prof. Dr. M. Ali Kapar ve İslam Tarihçileri Derneği'nin (İSTAD) faaliyetleri hakkında ise Prof. Dr. Mehmet Şeker tarafından bilgi verildi. Toplantıya temsilen Türkiye İlahiyat Fakülteleri İslam Tarihi Anabilim Dalı IX. Koordinasyon toplantısına davetli olarak Hitit Üniversitesi'nden İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ramazan Karaman, Öğr. Gör. M. İhsan Hacismailoğlu ve eşi Y. Lisans Öğrencisi Lutfiye Hacismailoğlu katıldılar.

"İslam-Türk Tarihinde Kıbrıs" başlıklı sempozyum ve IX. İslam Tarihi Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı 3-4 Mayıs 2012 tarihinde Lefkoşa'da YDÜ'de gerçekleştirildi. Türkiye'den ve Kıbrıs'tan çeşitli akademisyenlerin tebliğci olarak katıldığı sempozyumda Kıbrıs'ın İslam tarihi boyunca siyasi, askeri, kültürel ve tarihi yönleri ele alındığı sempozyuma Türkiye'den ve Kıbrıs'tan 180 akademisyen ve çok sayıda dinleyici katıldı. Binlerce şehidin canı pahasına Türk bayrağı Kıbrıs'ta dalgalanmaktadır.

Girne Karaođlanođlu Şehitlik Alanı